

‘Vijf boeren in een hok, hebben zo een oplossing’

Boeren pikken het meest op van collega's; boerennetwerken zijn hot. Aan adviseurs en voorlichters de taak ervoor te zorgen dat iedereen aan boord blijft en dat de leden van de club het gezamenlijke belang niet uit het oog verliezen.

Albert van der Horst

Als je vijf boeren met een probleem bij elkaar in een hok zet, komen ze na een kwartier naar buiten met de oplossing... Kennismakelaar voor de Melkvee Academie en veehouder Kees Nobel zegt het wat gekschend, maar een kern van waarheid zit er volgens hem zeker in. “Veel kennis is al bij de veehouders aanwezig, maar moet alleen nog onder collega's worden verspreid. Tachtig procent van de kennis waarmee adviseurs bij de boer komen, is kennis-transport.”

Het idee achter de Melkvee Academie, een initiatief van LTO Nederland en de Animal Sciences Group dat nu een aantal jaren draait, is dat de kennismakelaars van de Melkvee Academie vraag en aanbod van kennis aan elkaar proberen te koppelen. “Vaak betekent het dat wij veehouders of groepen veehouders met elkaar in contact brengen”, zegt Nobel. Als de kennis in de

eigen sector ontbreekt, zoekt de Melkvee-Academie de informatie elders.

De Melkvee Academie roept daarnaast ook nog regelmatig hulp in van voorlichters en adviseurs uit het bedrijfsleven. “Maar het mag duidelijk zijn dat iemand van ABN Amro niet wordt ingehuurd om een verhaal te houden over de mogelijkheden bij zijn bank.”

Trend

Studieclubs en netwerken zijn een trend, niet in de laatste plaats omdat het ministerie van Landbouw gewillig de beurs trekt voor dergelijke initiatieven. Idee daarachter is dat boerennetwerken een groot draagvlak hebben en daardoor meer en sneller resultaat opleveren dan initiatieven met hetzelfde doel die van bovenaf en via adviseurs en voorlichters worden opgelegd. Daarnaast vullen netwerken het gat dat is ontstaan na het verdwijnen van het zogeheten OVO-drieluik (onderwijs, voorlichting en onderzoek). Was voorheen de overheid verantwoordelijk voor de ontwikkeling en verspreiding van kennis, de laatste jaren is die verantwoordelijkheid verschoven naar de sector zelf. Of, zoals Nobel van de Melkvee-Academie het zegt: “Vroeger verzamelden ondernemers zich rond een adviseur, maar tegenwoordig verzamelen de boeren die adviseurs om zich heen die ze nodig hebben voor hun plannen.”

Verfrissend, zo noemt Abele Kuipers, directeur van de stichting Agro Management Tools (een onderdeel van WUR) de opkomst van netwerken van boeren. Maar of ze werkelijk in staat zijn om met baanbrekende innovaties te komen die de veehouderij in Nederland sterk houdt, betwijfelt hij. “Voor risicovol onderzoek is gedegen praktijkonderzoek onmisbaar; onderzoek waarin iemand de tijd krijgt om allerlei, ook op het eerste oog ‘vreemde zaken’, uit te proberen en voors en tegens goed tegen elkaar af te wegen. Ik denk dat de meeste netwerken toch een wat kortetermijnvisie hebben.” Over de eerste ligboxenstallen op de oude Waiboerhoeve in Millingen aan de Rijn en later Lelystad werd indertijd bijvoorbeeld schande gesproken,

herinnert Kuipers zich. “Maar het is wel uitgegroeid tot hét systeem. Of kijk naar mestinjecteurs en koude kalveropfok. Zonder het praktijkonderzoek waren die machines en deze huisvesting er niet geweest. Nu bepalen boeren naar welke zaken praktijkonderzoek wordt verricht, maar je kunt je afvragen of er dan de innovaties uitkomen die de sector nodig heeft.”

Particulier initiatief van veehouders met risicovolle zaken levert soms ook wel wat op, erkent Kuipers, maar dikwijls toch vooral frustratie. Als voorbeeld noemt hij de torensilos. “Dit werd door het bedrijfsleven gepushed. Het praktijkonderzoek waar schuwde aan de hand van eigen ervaringen voor de hoge investeringen en dat het systeem geen garantie was voor goed voer en flexibiliteit van voeren.

Na verloop van tijd bleek de torensilos inderdaad een doodlopende weg.” Het onafhankelijke onderzoek heeft met zijn advies veel misinvesteringen voorkomen, wil Kuipers maar zeggen.

Vrije actor

Maarten Vrolijk, programmaleider van Netwerken in de veehouderij – een programma dat werd opgezet na de uitbraken van tal van ernstige dierziekten en dat tot doel heeft de veehouderij duurzamer te maken – denkt niet dat de rol van de adviseur en voorlichter van het bedrijfsleven met de netwerken is uitgespeeld. “Je hebt goed praktijkonderzoek nodig”, aldus Vrolijk. “Maar dat neemt niet weg dat boeren ontzettend veel van elkaar en van anderen kunnen leren. En dat zo'n netwerk zeker in staat is om de meer strategische vragen die op langere termijn in de veehouderij spelen, aan te pakken.” Net als de Melkvee Academie, schakelen Netwerken in de veehouderij regelmatig mensen uit het bedrijfsleven in. Soms worden ze zelfs ingehuurd als begeleider van een netwerk. “Niet iedere adviseur is overigens geschikt voor die taak”, zegt Vrolijk. “Het moet een vrije actor zijn. Iemand die kritische en opbouwende vragen blijft stellen en zijn eigen belangen wegcijfert.” In de ogen van Vrolijk zwemt een netwerk gezamenlijk naar de overkant van de rivier. Een begeleider moet ervoor zorgen dat de deelnemers elkaar vooraf scherp bevragen om zo te achterhalen of iedereen mee wil zwemmen. Verder moet hij ervoor zorgen dat iedereen de overkant van de rivier haalt en dat niemand kopje onder gaat.”

Het hoeven geen alwetende specialisten te zijn, aldus Vrolijk. “Maar ze moeten wel weten hoe het

netwerk alle mensen met de juiste kennis in beeld kan krijgen. Vaak zie je dat niemand het totale antwoord heeft en dat het de kunst is om de kennis van iedereen (ook die van de veehouders) bij elkaar te brengen. Kenniscocreatie heet dat met een mooi woord.” Een andere belangrijke eigenschap waar Vrolijk op wijst, is dat de begeleider de leden van het netwerk geen stroop om de mond smeert. “Veel netwerken hebben oog voor de maatschappij. Maar niet altijd voldoende en niet altijd even consequent. Een netwerk dat de mogelijkheden van bijvoorbeeld een agropark onderzoekt, heeft er niets aan om de maatschappelijke weerstand die hiertegen bestaat onder de mat te schuiven. Vroeg of laat zul je de verbinding met de maatschappij aan moeten over het idee. Stel dat niet uit en doe het goed”, adviseert Vrolijk.

Toegevoegde waarde

Boeren nemen makkelijker iets aan van een collega dan van een derde, is de ervaring van Theo Lam, projectleider van het uiergezondheidsprogramma van het Uier Gezondheids Centrum Nederland (UGCN). “Dat vinden wij een grote toegevoegde waarde van de studiegroepen. Het centrum poogt op een aantal manieren kennis over uiergezondheid onder melkveehouders te verspreiden. Behalve congressen waar veehouders bewust worden gemaakt van de problematiek, een boekje, een website en individuele begeleiding spelen de studiegroepen van boeren een belangrijke rol in die kennisoverdracht.

De studiegroepen worden begeleid door veeartsen, die voor het programma bij het UGCN een cursus volgen. Daarin is aandacht voor vaktechnische kennis, maar ook voor communicatie, zegt Lam. Binnen de netwerken hebben veeartsen min of meer de rol van voorzitter. “Ze moeten faciliteren. Ze moeten ervoor zorgen dat iedereen binnen de studieclub aan het woord komt en vragen goed worden samengevat.”

THEO LAM

“Boeren nemen makkelijker iets aan van een collega-boer dan van een derde. Studiegroepen van boeren spelen dan ook een belangrijke rol in de kennisoverdracht.”

Foto: UGCN

MAARTEN VROLIJK

“Veel netwerken hebben oog voor de maatschappij. Maar niet altijd voldoende en niet altijd even consequent. De begeleider van het netwerk moet er dan ook voor waken dat hij de leden geen stroop om de mond smeert.”

Foto: ASG

ABELE KUIPERS

“De opkomst van netwerken van boeren is verfrissend. Maar of ze werkelijk in staat zijn om met baanbrekende innovaties te komen die de veehouderij in Nederland sterk houdt, betwijfel ik.”

Foto: Wilma Wolters

